

به نام خدا

اهمیت بازی و نقش آن در افزایش مهارت های اجتماعی

مولفان :

میلاذ امامیان میاندوآب

عادل غلامی

محمد ولی زاده

انتشارات شرفی

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: امامیان میاندوآب، میلاد، ۱۳۷۰
عنوان و نام پدیدآور: اهمیت بازی و نقش آن در افزایش مهارت های اجتماعی / مولفان میلاد امامیان
میاندوآب، عادل غلامی، محمد ولی زاده.
مشخصات نشر: انتشارات شرفی (با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۳۳ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۷۰-۶۲-۳
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: بازی - مهارت های اجتماعی
شناسه افزوده: غلامی، عادل، ۱۳۶۰
شناسه افزوده: ولی زاده، محمد، ۱۳۷۹
رده بندی کنگره: PN۲۱۷۸
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۳۳
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۴۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: اهمیت بازی و نقش آن در افزایش مهارت های اجتماعی
مولفان: میلاد امامیان میاندوآب - عادل غلامی - محمد ولی زاده
ناشر: انتشارات شرفی (با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زیر جلد
قیمت: ۱۳۳۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۷۰-۶۲-۳
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار.....
۱۱	فصل اول: مهارت‌های زندگی.....
۱۱	تاریخچه‌ی آموزش مهارت‌های زندگی در جهان.....
۱۱	تاریخچه‌ی آموزش مهارت‌های زندگی در ایران.....
۱۳	تعریف سازمان بهداشت جهانی از مهارت‌های زندگی.....
۱۳	طبقه‌بندی بین‌المللی مهارت‌های زندگی.....
۱۶	کاربرد مهارت‌های زندگی (ارتباط مؤثر و جرأت‌مندی).....
۱۷	اهداف آموزش مهارت‌های زندگی.....
۱۸	انواع مهارت‌های زندگی.....
۲۰	نقش مهارت‌های زندگی در ارتقای بهداشت روان.....
۲۵	فصل دوم: مهارت‌های ارتباطی.....
۲۵	ارتباط.....
۳۳	انگیزش جهت برقراری ارتباط.....
۳۴	تاریخچه مطالعات ارتباطات انسانی.....
۳۵	انواع ارتباطات.....
۳۷	الف) ارتباط کلامی.....
۳۹	ب) ارتباط غیر کلامی.....
۴۷	فصل سوم: اهمیت بازی.....

۴۷	تعریف بازی
۴۹	ارزش های بازی
۵۰	تاریخچه بازی
۵۱	بازی از دیدگاه دین اسلام
۵۱	بازی و نظریه های آن
۵۲	مفاهیم و نظریه بازی در قرن بیستم
۵۲	طبقه بندی بازی
۵۳	طبقه بندی شارلوت بوهلر، بوهلر بازی ها را به چهار دسته تقسیم نمود:
۵۳	طبقه بندی پرز:
۵۴	انواع بازی از نظر مری شریدان
۵۵	طبقه بندی پارتن
۵۵	طبقه بندی اشترن
۵۶	طبقه بندی پیازه
۵۶	نقش بازی در رشد و تحول کودک
۵۷	فواید مهم انگیزشی و روانی بازی ها
۵۸	تاثیر بازی بر کودکان
۵۸	اهمیت بازی
۶۰	معجزه ای برای رشد ذهنی کودک
۶۳	اثر بازی
۶۴	بازی و شناخت
۶۶	بازی و گویش

۶۷.....	بازی و نظم
۶۷.....	فواید عاطفی
۶۸.....	فواید اجتماعی
۷۱.....	فصل چهارم: مهارت‌های اجتماعی
۷۱	مهارت‌های اجتماعی
۷۵	عوامل تعیین کننده مهارت‌های اجتماعی
۷۶.....	-عوامل عاطفی
۷۶.....	-عوامل شناختی
۷۶.....	-عوامل رفتاری
۷۶.....	ویژگی‌های مهارت اجتماعی
۷۷	شش عنصر اصلی در ارزیابی نشانه‌های مهارت اجتماعی
۸۰	مهارت‌های اجتماعی چه نوع مهارت‌هایی هستند؟
۸۲	عوامل مؤثر در اجتماعی شدن
۸۲	۱- خانواده
۸۳	۲- گروه همسالان
۸۵	۳- نقش " خود" در اجتماعی شدن
۸۵	۴- نقش دیگران مهم و تعمیم یافته در اجتماعی شدن
۸۶.....	۵- نقش مدرسه در اجتماعی شدن
۸۷	مراحل آماده سازی مهارت های اجتماعی
۸۸	اجزاء تشکیل دهنده مهارت های اجتماعی
۸۹	مهارت های مربوط به آشنایی با قوانین و استفاده از سرویس های اجتماعی

- ۱۹..... خصوصیات افراد دارای مهارت های اجتماعی
- ۹۰ ..... روش های آموزش مهارت های اجتماعی
- ۹۱ ..... برخی از مهارت های اجتماعی لازم برای زندگی
- ۹۵ ..... نظر قرآن در مورد اجتماعی بودن انسان
- ۹۸ ..... پیامد های ناشی از عدم رشد مهارت اجتماعی
- ۹۹ ..... شش عنصر اصلی در ارزیابی نشانه های مهارت اجتماعی
- ۱۰۳..... فصل پنجم: نقش بازی در اجتماعی شدن کودکان**
- ۱۰۳..... بازی و اجتماعی شده کودک
- ۱۰۳..... مهارت های اجتماعی چیست؟
- ۱۰۴..... چرا مهارت های اجتماعی برای کودکان مهم هستند؟
- ۱۰۴..... مزیت های اجتماعی شدن کودکان
- ۱۰۵..... نتایج بهتر
- ۱۰۵..... موفقیت بیشتر
- ۱۰۵..... دوستی های قوی تر
- ۱۰۶..... کاهش استرس
- ۱۰۶..... روش های اجتماعی شدن
- ۱۰۷..... ارزش اجتماعی بازی برای کودکان
- ۱۱۱..... توسعه مهارت های ارتباطی
- ۱۱۱..... آموزش همکاری و تیم ورک
- ۱۱۱..... آموزش احترام به تفاوت ها
- ۱۱۲..... تقویت مهارت های حل مسئله

- ۱۱۲..... توسعه مفاهیم اخلاقی
- ۱۱۲..... بازی‌های که در مهارت ارتباطی کودک تاثیر می‌گذارند
- ۱۱۳..... بازی فروشنده و مشتری
- ۱۱۳..... انجام دادن کاردستی
- ۱۱۳..... مجسمه سازی گروهی
- ۱۱۴..... نقاشی با انگشت
- ۱۱۴..... کلاژ زنجیره ای کاغذی
- ۱۱۴..... آفتابگیرهای زیبا
- ۱۱۴..... بازی با بلوک های ساختمانی
- ۱۱۴..... بازی ظرف کلوچه
- ۱۱۵..... بازی پرتاب توپ
- ۱۱۶..... بازی افتادن بادکنک
- ۱۱۶..... بازی سیب زمینی داغ
- ۱۱۷..... بازی میله تعادل
- ۱۱۷..... اسباب بازی برای بهبود مهارت اجتماعی کودکان
- ۱۲۱..... منابع**

پیشگفتار

دوران کودکی و نوجوانی سنین بسیار حساسی است که باعث شکل گیری شخصیت افراد می شود. آنها در این سنین یاد می گیرند چگونه در جامعه در کنار دیگران زندگی کنند و با آنها رابطه داشته باشند و نیازهای خود را برآورده سازند؛ اما اگر در این دوران مهارت های لازم را فرا نگیرند در آینده نمی توانند افراد موفق باشند. یکی از راه های فراگیری این مهارت ها بازی کردن است. کودک در خلال بازی نه تنها روحیه شادابی پیدا می کند، بلکه مهارت های اجتماعی را نیز می آموزد.

کودک در خلال بازی به کشف محیط اطراف خود می پردازد و از طریق بازی نخستین گام ها را برای اجتماعی شدن بر می دارد ، همکاری و تشریک مساعی با گروه را یاد می گیرد و بر کیفیت تأثیر گذاری بر دیگران و تأثیر پذیری آگاه می شود . کودکان از طریق بازی یاد می گیرند که چگونه می توانند پذیرش افراد گروه را به دست آورند و به میزان توانایی های لازم برای موفقیت در گروه پی می برند . هم چنین بر چگونگی استفاده از توانایی های دیگران برای رفع نیاز های خود آگاه می شوند

بازی باعث رشد جنبه های اجتماعی شخصیت کودک می شود . او در بازی گروهی ناچار به رعایت نکات اجتماعی و قواعد بازی است . در هنگام بازی گروهی ، مفاهیم اجتماعی مانند نوبت گرفتن ، صبر و حوصله نشان دادن ، احترام به حقوق دیگران ، اعتماد به نفس پیدا کردن ، پیروزی و شکست را یاد می گیرد

هارلوک می گوید : کودک در بازی با هم بازی های خود یاد می گیرد که چگونه با افراد دیگر غیر از اعضای خانواده ، روابط اجتماعی برقرار کند و چگونه مشکلاتی را که از این نوع رابطه به وجود می آیند حل کند . کودک از طریق بازی های دسته جمعی و مبتنی

بر همکاری حتی با بزرگسالان ، بده بستان را یاد می گیرند . در خانه ، بازی کردن باعث صمیمیت بیشتر میان والدین و کودک ، میان خواهر ها و برادرها می شود و باعث سازگاری اجتماعی بهتر و محیط خانوادگی سالم تر می شود . این نکته صحیح است که کودک ، از طریق برخورد با سایر کودکان ، در مدرسه نوع رفتار اجتماعی را یاد می گیرد، ولی محیط مدرسه ، بر خلاف بازی آزادانه فرصت های اندکی را برای رفتار اجتماعی در اختیار کودک قرار می دهد . به ندرت خانه یا مدرسه مسیر کافی و مناسب برای ارضای کل برخوردها را به کودک می دهد . این تمایلات در بازی آزادانه کودک بهتر ارضا می شوند. نقش های اجتماعی از طریق بازی های کودکان از ۶ تا ۱۲ سالگی آموخته می شوند . تقریباً در هر فرهنگی ، کودکان به نوعی نقش بزرگسالان را بازی می کنند که این خود مانند هر بازی در جریان اجتماعی کردن آنان دخالت می کند.

فصل اول: مهارت‌های زندگی

تاریخچه‌ی آموزش مهارت‌های زندگی در جهان

نخستین کشوری که به آموزش مهارت‌های زندگی اقوام محلی در سطح اجتماع و مدرسه اقدام کرد، ایالات متحده و پس از آن کشور انگلستان بود. کریمی درمنی؛ (۱۳۸۵) برنامه مهارت‌های زندگی یکی از راهبردهای متمرکز بر فرد است و تلاش می‌کند از طریق افزایش توانایی مقابله‌ای افراد، ظرفیت آنان را در جهت مقابله با چالش‌ها، کشمکش‌ها و تمایلات زندگی روزمره ارتقاء دهد. به عبارت دیگر افراد را در برابر مشکلات ایمن نماید. برنامه آموزش مهارت‌های زندگی برای اولین بار توسط دکتر گیلبرت جی بوتوین^۱ پروفسور روان‌شناس عضو دپارتمان بهداشت عمومی و روان‌پزشکی دانشگاه کرنل در سال ۱۹۷۹ مطرح شد. سازمان بهداشت جهانی به منظور ارتقای سطح بهداشت روانی و پیشگیری از آسیب‌های روانی اجتماعی در سال ۱۹۹۳، پیشنهاد آموزش مهارت‌های زندگی را در کشورهای جهان سوم به یونیسف داد (صفرزاده، ۱۳۸۲).

تاریخچه‌ی آموزش مهارت‌های زندگی در ایران

در ایران کارگاه‌های مهارت‌های زندگی طی سال‌های گذشته با اقبال روزافزونی در جمعیت مخاطب گوناگون دست یافته‌اند. بخشی از این اقبال ناشی از کارآمدی، کارآیی و کاربردی بودن این کارگاه‌ها است و بخشی دیگر ناشی از عطش مخاطبان برای آموختن آن چیزی هرگز در مجموعه‌ی سنتی درس‌های مدرسه بدان پرداخته نمی‌شود، درحالی

1-Cilbert. J. Botvin

که نیاز مبرم به آنهادر هرگونه تعاملات بین فردی و خلوت های درون فردی احساس می گردد.

در ایران یونیسف در سال ۱۳۷۶ اقدام به تهیهی راهنمای آموزش مهارت های زندگی برای نوجوانان، زنان و جوانان نمود و با برگزاری کارگاه های آموزشی برای سازمان های دولتی و غیر دولتی، به معرفی این برنامه پرداخت. معاونت پیشگیری سازمان بهزیستی با همکاری وزارت آموزش و پرورش به تهیه اجرای آزمایشی این برنامه در چند منطقه تهران اقدام نمود و در حال حاضر به عنوان واحد اختیاری در رشتهی کار و دانش و سال اول متوسطه در شاخهی نظری آموزش داده می شود. (قاسم زاده، ۱۳۸۴).

طرح آموزش مهارت های زندگی که از سال ۷۹ به صورت آزمایشی در برخی استانها شروع شده، در حال حاضر در، سی استان کشور اجرا می شود که طی آن مهارت های زندگی توسط کارشناسان امور اجتماعی و روان شناسان میانی مورد نیاز در زندگی به افراد، آموزش داده می شود. (توانا علمی، ۱۳۸۴).

همچنین به منظور مقابله، مشکلات فوق، دفتر امور زنان و حوزهی امور فرهنگی و رفاهی، دانشجویان وزارت بهداشت، درمان آموزش پزشکی بر آن شدند که دریک طرح مشترک، اقدام به برگزاری کارگاهی با شرکت گروهی از مشاوران ادارات مشاوره دانشجویی دانشگاه ها تحت پوشش آن وزارتخانه، به منظور آموزش مهارت به برگزاری کارگاه های آموزشی مهارت های زندگی برای جمعیت مخاطب دانشجویان بنمایند. اجرای این طرح را معاونت دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران به عهده گرفت. این کارگاه آموزشی در آذرماه ۱۳۸۳ به مدت ۴۸ ساعت و به میزبانی مرکز بهداشت و درمان، مرکز مشاوره و راهنمایی دانشگاه علوم پزشکی تهران در هتل شیان تهران برگزار شد. با این حال با کمال تأسف هرگونه توازنی میان عرضهی این کارگاه ها و تقاضای عمومی برقرار نبوده و این موضوع به برگزاری غیر حرفه ای این کارگاه ها منجر گردیده است. بسیاری از موانع کارگاه به صورت کلاس درس یا جلسهی